

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 10 kwietnia 2015 roku (znak (...)) Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił A. S. prawa do emerytury. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, iż wnioskodawca nie spełnia, przewidzianych w art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, warunków do uzyskania emerytury, gdyż do dnia 1 stycznia 1999 r. wprawdzie udokumentował co najmniej 15 letni staż pracy w szczególnych warunkach (22 lata i 19 dni), jednak na wymagane 25 lat okresu składkowego i nieskładkowego pracy udowodnił staż wynoszący jedynie 24 lata, 9 miesięcy i 21 dni.

Ponadto organ rentowy wskazał, że nie dał wiary zeznaniom świadków i oświadczeniu wnioskodawcy i nie uznał okresu od 1 lipca 1971 r. do 31 sierpnia 1971 oraz od 1 lipca 1972 r. do 31 sierpnia 1972 r., jako pracy wykonywanej w gospodarstwie rolnym rodziców.

/decyzja k. 39-40 akt ZUS/

Wnioskodawca uznał powyższą decyzję za krzywdzącą i w dniu 13 maja 2015 r., działając przez pełnomocnika, złożył od niej odwołanie i wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie prawa do emerytury od dnia 1 kwietnia 2015 r. W ocenie wnioskodawcy organ rentowy bezzasadnie nie zaliczył mu do okresu składkowego pracy w gospodarstwie rolnym rodziców C. i J. małżonków S., położonym w miejscowości P., gmina P. o powierzchni 4,62 ha w okresie od 1 lipca 1971 r. do 31 sierpnia 1971 oraz od 1 lipca 1972 r. do 31 sierpnia 1972 r.

/odwołanie k. 2 – 5/

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu wskazał, że odmówiono wnioskodawcy prawa do emerytury, gdyż nie udowodnił ona 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego. Na wymaganych 25 lat okresów ubezpieczenia do dnia 1 stycznia 1999 r. organ rentowy uznał 24 lata, 9 miesięcy i 21 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Organ rentowy nie uznał okresu pracy skarżącego w gospodarstwie rolnym rodziców w okresie od 1 lipca 1971 r. do 31 sierpnia 1971 oraz od 1 lipca 1972 r. do 31 sierpnia 1972 r. ponieważ w tym czasie wnioskodawca uczył się w (...) w Ł. i jak wynika z zaświadczenia z dnia 20 stycznia 2015 r. od dnia 5 października 1970 r. zamieszkiwał i zameldowany był na pobyt stały w Ł., tj. poza miejscem położenia gospodarstwa rolnego. Zdaniem organu rentowego czas przerwy wakacyjnej uczniów uczących się poza miejscem położenia gospodarstwa rolnego nie może zostać uwzględniony do stażu ponieważ praca w gospodarstwie rolnym nie była źródłem utrzymania wnioskodawcy a stanowiła tylko pomoc przy określonych pracach.

/odpowiedź na odwołanie k. 35- 35 odwrót/

Na rozprawie w dniu 24 lutego 2016 r. wnioskodawca poparł odwołanie oraz cofnął wniosek o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka W. K., natomiast pełnomocnik organu rentowego wniósł o oddalenie odwołania.

/protokół rozprawy k. 41/

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi

ustalił następujący stan faktyczny:

A. S. urodził się w dniu (...).

/bezsporne/

W dniu 23 marca 2015 r. wnioskodawca złożył wniosek o emeryturę.

/wniosek k. 1 – 8 akt ZUS/

Wnioskodawca posiada wynoszący 22 lata i 19 dni staż pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

/bezsporne/

Wnioskodawca nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego.

/bezsporne/

Organ rentowy uznał za udowodnione przez wnioskodawcę 24 lata, 9 miesięcy i 21 dni ogólnego stażu pracy, w tym okresów składkowych: 24 lata, 7 miesięcy i 17 dni oraz okresów nieskładkowych: 2 miesiące i 4 dni.

/bezsporne, wydruk – k. 37/38 akt ZUS, decyzja – k. 39/40 akt ZUS /

Rodzice wnioskodawcy - C. i J. małżonkowie S. od roku 1970 byli władającymi, a następnie właścicielami gospodarstwa rolnego po rodzicach matki wnioskodawcy o powierzchni 4,62 ha, składającego się z 16 działek ewidencyjnych, położonego w miejscowości P., gmina P..

/ zaświadczenie ze Starostwa Powiatowego w S. – k. 21/

Faktycznie gospodarstwo rolne prowadziła matka wnioskodawcy. Ojciec pracował zawodowo w Ł., gdzie zamieszkiwał wraz z wnioskodawcą oraz jego dwoma starszymi braćmi. Grunty wchodzące w skład gospodarstwa były obsiane żytem i owsem. Były też łąki. W gospodarstwie były dwie krowy, świnie oraz kury. Na terenie gospodarstwa był też przydomowy ogródek warzywny, gdzie hodowano warzywa. Wnioskodawca urodził się w Ł.. Będąc w drugiej lub trzeciej klasie szkoły podstawowej zamieszkał w P., gdzie uczęszczał do szkoły podstawowej. Po ukończeniu trzeciej klasy wnioskodawca zamieszkał wraz z ojcem w Ł., gdzie ukończył szkołę podstawową oraz zasadniczą szkołę zawodową. Matka powoda cały czas prowadziła gospodarstwo rolne w P.. Co roku wnioskodawca przyjeżdżał do tego gospodarstwa na wakacje. Pomagał wówczas rodzicom w pracy w gospodarstwie – kosił trawę, karmił inwentarz, dbał o przydomowy ogródek warzywny

/zeznanie wnioskodawcy k. 42 i k. 43, zeznania świadka M. F. k. 42, zeznania świadka B. K. k. 43/

W okresie od 5 października 1970 r. do dnia 10 grudnia 1985 r. wnioskodawca był zameldowany na pobyt stały w Ł. przy ul. (...), natomiast w okresie od 19 maja 1980 r. do dnia 19 maja 1983 r. wnioskodawca był zameldowany na pobyt czasowy w K. przy ul. (...).

/ zaświadczenie z Urzędu Miasta Ł. – k. 23/24 akt ZUS /

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie zebranych w niniejszej sprawie dokumentów, których wiarygodności żadna ze stron nie kwestionowała oraz częściowo w oparciu o osobowe źródła dowodowe w postaci zeznań świadków M. F. i B. K. oraz wnioskodawcy.

Sąd dał wiarę zeznaniom wnioskodawcy i świadków co do faktu, że w spornym okresie wnioskodawca pomagał w pracach w gospodarstwie rolnym swoich rodziców, jednakże Sąd odmówił wiary tej części zeznań skarżącego, w których wskazywał on na wymiar godzinowy, jaki poświęcał codziennie na pracę w gospodarstwie, tj. że pracę w gospodarstwie rozpoczynał o godz.5-ej rano, a kończył późnym wieczorem. W ocenie Sądu, biorąc pod uwagę wielkość gospodarstwa rodziców skarżącego, charakter upraw i ilość inwentarza, nie było potrzeby angażowania wnioskodawcy do codziennej pracy (w okresie jego wakacyjnego pobytu w gospodarstwie) we wskazanym przez niego wymiarze czasu.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi

zważył, co następuje:

W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Stosownie do art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 – wynoszący dla mężczyzn co najmniej 25 lat.

Zgodnie z ustępem 2 art. 184, emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

W przedmiotowym stanie faktycznym nie budzi wątpliwości fakt, iż wnioskodawca spełnia przesłanki ustawowe, co do wieku (wnioskodawca ukończył 60 lat w dniu 1 kwietnia 2015 roku), posiadania co najmniej 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych (wnioskodawca wykazał staż pracy w szczególnych warunkach wynoszący 22 lata i 19 dni) oraz nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego.

Zdaniem Sądu Okręgowego wnioskodawca nie wykazał natomiast minimalnego, wynoszącego 25 lat, wymiaru okresów składkowych i nieskładkowych, które uprawniałyby go do świadczenia emerytalnego.

Organ rentowy uznał za udowodnione przez wnioskodawcę 24 lata, 9 miesięcy i 21 dni ogólnego okresu podlegania ubezpieczeniu, w tym okresów składkowych: 24 lata, 7 miesięcy i 17 dni oraz okresów nieskładkowych: 2 miesiące i 4 dni. Zatem do minimalnego wymiaru ogólnego stażu zatrudnienia, tj. do 25 lat, brakuje skarżącemu okres 2 miesiące i 9 dni.

Wnioskodawca w niniejszym postępowaniu wnosił o zaliczenie do ogólnego stażu pracy okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców, po ukończeniu 16 roku życia, w okresie od dnia od 1 lipca 1971 r. do 31 sierpnia 1971 oraz od 1 lipca 1972 r. do 31 sierpnia 1972 r.

W sprawach zaliczenia pracy w gospodarstwie rolnym zastosowanie ma art. 10 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Przepis art. 10 ust. 1 wymienia trzy okresy, które z zastrzeżeniem art. 56 można traktować jako okresy składkowe przy ustalaniu prawa do emerytury oraz do obliczania wysokości emerytury. Jako trzeci z nich ustawodawca wymienił w art. 10 ust. 3 przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 roku okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia.

Stosownie bowiem do treści art. 10 ust. 1 ustawy emerytalnej przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również, traktując je jako okresy składkowe:

- 1) okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki,
 - 2) przypadające przed dniem 1 lipca 1977 roku okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia,
 - 3) przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 roku okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia,
- jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Powyższa regulacja wprost nie stawia innych wymagań, jakie należy spełniać w zakresie warunków pracy w gospodarstwie rolnym. Przede wszystkim przepis ten nie wyznacza rozmiaru świadczonej pracy, podczas gdy art. 6 ust. 2 pkt. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych do uwzględnienia okresów pracy przed dniem 15 listopada 1991 r. wymaga, aby praca wykonywana była w wymiarze, co najmniej połowy pełnego wymiaru czasu pracy.

Wątpliwości odnośnie interpretacji przepisu art. 10 ust. 1 zostały usunięte licznymi orzeczeniami Sądu Najwyższego, w których jako przesłankę zaliczenia okresu pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16-go roku życia przyjmowano wymiar pracy przekraczający 4 godziny dziennie /por. wyrok Sądu Najwyższego z 28 lutego 1997 r., II UKN 96/96, opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 1997, Nr 23, poz. 473; wyrok Sądu Najwyższego z 19 grudnia 2000 r., II UKN 155/00, opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2002, Nr 16, poz. 394, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 roku w sprawie II UK 368/12 opubl. LEX nr 1363452)/

Kwestia pracy w gospodarstwie rolnym była wielokrotnie przedmiotem rozważań w orzecznictwie sądowym. Wątpliwości budziło także zaliczenie pracy w gospodarstwie rolnym uczniowi, który nie spełnia kryteriów pojęcia "domownika" z art. 6 pkt 2 ustawy o u.s.r., tj. osobie bliskiej rolnikowi, która ukończyła 16 lat, pozostaje z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkuje na terenie jego gospodarstwa albo w bliskim sąsiedztwie oraz stale pracuje w tym gospodarstwie rolnym i nie jest związana z rolnikiem stosunkiem pracy.

W judykaturze wykształcił się pogląd, iż o uwzględnieniu przy ustalaniu prawa do świadczeń emerytalno-rentowych okresów pracy w gospodarstwie rolnym sprzed objęcia rolników obowiązkiem opłacania składki na rolnicze ubezpieczenie społeczne domowników (tj. przed dniem 1 stycznia 1983 r.) przesądza wystąpienie dwóch okoliczności:

- 1) wykonywanie czynności rolniczych powinno odbywać się zgodnie z warunkami określonymi w definicji legalnej "domownika" z art. 6 pkt 2 ustawy o u.s.r. oraz
- 2) czynności te muszą być wykonywane w wymiarze nie niższym niż połowa ustawowego czasu pracy, tj. minimum 4 godziny dziennie.

W orzecznictwie wskazywano również, iż za stałą pracę w gospodarstwie rolnym nie można uznać jedynie doraźnej pomocy w wykonywaniu typowych obowiązków domowych, zwyczajowo wymaganych od dzieci, jako członków rodziny rolnika /por. wyrok Sądu Najwyższego z 10 maja 2000 r., II UKN 535/99, opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2001, Nr 21, poz. 650/.

Przenosząc powyższe uwagi na grunt rozpoznawanej sprawy Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie pozwalał na zaliczenie spornego okresu od dnia od 1 lipca 1971 r. do 31 sierpnia 1971 oraz od 1 lipca 1972 r. do 31 sierpnia 1972 r. jako pracy wnioskodawcy w gospodarstwie rolnym w rozumieniu art. 10 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Nie ma bowiem, w ocenie Sądu, w ustalonym stanie faktycznym podstaw do przyjęcia, że A. S. przebywając w spornych okresach w gospodarstwie rolnym swoich rodziców spełniał kryteria „domownika” w z art. 6 pkt 2 ustawy o u.s.r.,

Przede wszystkim czynności wykonywane w spornym okresie czasu przez wnioskodawcę w ramach pomocy w prowadzeniu gospodarstwa rolnego nie miały cechy stałości – były one wykonywane wyłącznie okresowo i doraźnie w czasie przerwy wakacyjnej w nauce. Wnioskodawca w pozostałym okresie roku nie zamieszkiwał w przedmiotowym gospodarstwie rolnym, lecz w Ł. wraz z ojcem, z którym prowadził wspólne gospodarstwo domowe. Wykonywane przez wnioskodawcę w gospodarstwie rolnym rodziców czynności nie stanowiły źródła jego utrzymania – źródłem tym było bowiem wynagrodzenie za pracę uzyskiwane przez ojca wnioskodawcę z tytułu pracy wykonywanej poza przedmiotowym gospodarstwem.

Brak jest również podstaw do uznania, że wnioskodawca pracował w gospodarstwie rolnym rodziców w wymiarze przekraczającym połowę pełnego wymiaru czasu pracy. Sąd nie neguje, że wnioskodawca wykonywał w gospodarstwie rolnym rodziców pewne czynności polegające na obrządki zwierząt hodowlanych, czy pomocy przy żniwach i wykopkach, to jednak odwołujący nie wykazał, że wymagało to od niego stałej, codziennej pracy w wymiarze co najmniej 4 godzin dziennie. Należy również zważyć, że zarówno powierzchnia gospodarstwa, jak i rozmiar hodowli i upraw świadczą o nierealności podnoszonego przez wnioskodawcę rozmiaru i czasookresu wykonywanych prac. Przede wszystkim wskazać należy, że gospodarstwo praktycznie wyłącznie zaspakajało własne potrzeby rodziny, która w nim mieszkała, a hodowla zwierząt była prowadzona w bardzo ograniczonym zakresie. Ponadto wnioskodawca nie wykonywał prac gospodarskich samodzielnie, bo w pracach tych uczestniczyła w głównej mierze jego matka, która nie pracowała zawodowo, a w spornym okresie nie miała już pod opieką innych dzieci. Niewiarygodnym zatem wydaje się, aby każdego dnia w okresie spornym wnioskodawca był obciążony pracą w tym gospodarstwie w wymiarze przekraczającym 4 godziny dziennie.

Jeszcze raz należy podkreślić, że pomoc w pracach przy prowadzeniu gospodarstwa rolnego przez dziecko uczęszczające do szkoły ponadpodstawowej nie jest pracą w gospodarstwie rolnym i ma jedynie charakter pomocy rodzinnej, wypełniającej dyspozycję art. 91 § 2 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (por. Sąd Apelacyjny w Lublinie, wyrok z dnia 17 marca 2015 roku, III AUa 876/14, Lex nr 1665823).

Zgodnie z art. 6 k.c. to na wnioskodawcy spoczywał ciężar dowodowy w niniejszej sprawie. Oparcie polskiej procedury cywilnej na zasadzie kontradyktoryjności jedynie w wyjątkowych przypadkach dozwala Sądowi na podjęcie czynności mających na celu pobudzenie inicjatywy stron, a zasadą w tym zakresie jest samodzielne dążenie uczestników postępowania do wykazania prawdziwości podnoszonych twierdzeń. Jeżeli twierdzenie istotne dla rozstrzygnięcia nie zostanie udowodnione, to o merytorycznym rozstrzygnięciu sprawy decyduje rozkład ciężaru dowodu. Zatem strona, na której spoczywa ciężar dowodu, ponosi ryzyko ujemnych skutków niedopełnienia swoich obowiązków w tym zakresie.

Sąd Okręgowy uznał również, zgodnie z poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 grudnia 1996 roku, iż nie jest zarówno zobowiązany, jak i uprawniony do przeprowadzenia dochodzenia w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie ani też do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 232 k.p.c.). Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (patrz wyrok SN z dnia 17 grudnia 1996 roku, I CKU 45/96, OSNC 1997/6-7/76).

Skoro zatem wnioskodawca nie udowodnił, że w spornym okresie wykonywał codziennie przez co najmniej 4 godziny prace w gospodarstwie rodziców, to brak jest podstaw do zaliczenia tego okresu do jego ogólnego stażu pracy.

W oparciu o poczynione ustalenia i obowiązujące przepisy prawa Sąd Okręgowy uznał, że skarżący nie spełnił wszystkich warunków do nabycia prawa do emerytury, gdyż nie legitymuje się minimalnym 25-letnim stażem pracy okresów składkowych i nieskładkowych – posiada łącznie 24 lata, 9 miesięcy i 21 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie od zaskarżonej decyzji, o czym orzekł jak w sentencji.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawcy.